

کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی در شرایط بحران در جامعه چه باید بکنند؟

دکتر حسن اشرفی ریزی

عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

از بحران هایی مانند شیوع آنفولانزا، بیماری کرونا و... در جامعه، متخصصان سلامت از جمله کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی باید کسب تجربه کنند؛ اینکه ما کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی به سهم خود چه حد توانستیم برای این پدیده راه حل های علمی، منطقی و سریع ارائه دهیم یا حداقل در آگاه سازی متخصصان سلامت و عموم مردم تلاش کنیم. به نظر می رسد که جامعه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی می توانست نقش فعال تری در موضوع کرونا داشته باشند. لازمه این نقش فعال، خواستن است. خواستن از طرف کتابداران و اطلاع رسانی شاغل و دوم خواستن از طرف مسئولان و دست اندرکاران این رشته (اعضای بوردهای تخصصی و گروه های آموزشی)؛ اینکه از سال ها قبل باید مطالبی در سرفصل های تخصصی رشته راجع به حوادث و بلاهای گنجانده می شد و دیگر اینکه حداقل اگر امکان بازنگری سرفصل ها در آن زمان ممکن نبود، در قالب کارگاه های آموزشی و نیز دوره های پودمانی این کار صورت می گرفت. شاید اگر این اقدامات صورت گرفته بود حداقل ما توانسته بودیم سهم اندکی در کاهش خسارت های مادی و معنوی مردم و کشورمان داشته باشیم؛ قطعاً عده ای از همکاران این اقدامات را حد و وسع خود انجام داده اند که جای تشکر دارد، اما لازم است این موضوع جدی تر و سازمان یافته تر پیگیری می شد؛ همانند پرستاران و پزشکان و... که در این مدت تلاش های خالصانه و اثرگذار داشتند. آنچه مردم را بیشتر از خود ویروس کرونا دچار وحشت کرد، بحث اضطراب مردم بود که خود عاملی موثر در کاهش سطح ایمنی بدن می شود. به نظر می رسد که ما می توانستیم با اطلاع رسانی مناسب و در زمان مناسب نقشی فعال تر در کاهش آلام مردم داشته باشیم. طی چند سال گذشته بحث «کتابدار حوادث و بلاها» را در نوشته های علمی ام و نیز مجامع غیر رسمی بیان کردم؛ اما خب همگان از کنار آن رد شدند. الان هم تاکید می کنم که ما در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید به سمت تربیت کتابداران و اطلاع رسانی با نقش فعال در حوادث و بلاها داشته باشیم. این موضوع از طریق دوره های پودمانی و دوره های ویژه به راحتی امکان پذیر است. در عین حال نیز می توان در سرفصل ها نیز پیش بینی کرد. همچنین ما در حوادث و بلاها نیاز به «کتابخانه های سیار سلامت» داریم؛ که و کیف این موضوع نیز در نوشته های علمی ام منعکس شده است (کتاب تغییر و تحول خدمات کتابداران پزشکی در نظام سلامت. همدان: سپهر دانش). در عین حال ما باید در کدهای اخلاقی و رهنمون های حرفه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی به این موضوع بپردازیم. از دیگر اقداماتی که باید اتفاق بیفتد همکاری ما با گروه های تخصصی «سلامت در بلاها» در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید بیشتر شود. به طور کلی ما کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی می توانیم در موضع پیشگیری، تشخیص، درمان و توانبخشی موثرتر و نقش فعالی داشته باشیم.

اما کتابداران و اطلاع رسانی پزشکی در مقابل با ویروس کرونا چه باید بکنند؟

۱. شناسایی آخرین یافته های علمی از پایگاه های اطلاعاتی مبتنی بر شواهد و به سرعت در اختیار پزشکان و پرستاران قرار دادن؛
۲. تلاش برای کاهش سطح اضطراب مردم از طریق ارسال پیام های بهداشتی و نیز مواد خواندنی سلامت به زبان ساده و قابل فهم؛
۳. آموزش سواد بهداشتی و سواد اطلاعات سلامت به عموم مردم؛
۴. شناسایی رسانه های مورد علاقه مردم و اشاعه اطلاعات در خصوص این بیماری از طریق این رسانه ها؛
۵. همکاری بیشتر با متخصصان سلامت درگیر در موضوع کرونا؛
۶. کمک به سایر متخصصان سلامت در انجام پژوهش در خصوص بیماری کرونا؛
۷. فعال کردن و یا راه اندازی بخش خدمات اطلاع رسانی سلامت یا مشاوره اطلاعات سلامت در کتابخانه های عمومی؛

۸. فعال کردن و ب سایت کتابخانه های عمومی با تاکید بر اشاعه اطلاعات در خصوص بیماری کرونا؛
۹. فعال شدن بیشتر کتابداران و کتابخانه های بیمارستانی؛
۱۰. تلاش بی وقفه برای روزآمدسازی اطلاعات پزشکان و پرستاران؛
۱۱. رصد کردن مداوم سایت سازمان بهداشت جهانی و نیز سایت وزارت بهداشت در خصوص بیماری کرونا و اطلاع رسانی به متخصصان سلامت و عموم مردم؛
۱۲. هدایت کردن برخی پژوهش ها در گروه های آموزشی کتابداری پزشکی به سمت موضوع بیماری های واگیردار از جمله آنفولانزا و بیماری کرونا؛
۱۳. مکاتبه رسمی گروه های کتابداری پزشکی با سایر گروه های آموزشی (بالینی و علوم پایه) و اعلام آمادگی جهت کمک به آنها در زمینه پژوهش در خصوص این نوع بیماری ها؛

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: زکات علم، نشر آن است.